SKARGA

NA MOSKIEWSKIE
ZWYCIĘSTWO
KAZANIE

Ná Moſkiewſkie zwyćięſtwo

KAZANIE Y DZIĘKI PANV BOGV.

Czynione w Wilnie 25. *Iulii*, w dzień S. Iákubá, 1611. ná przyiazd ſzczęśliwy Królá I. M.

Przez X. PIOTRA SKARGE Societatis IESV.

W KRAKOWIE,

Z Drukárni Andrzeiá Piotrkowczyká, K. I. M. Typográphá.

Roku Páńſkiego, 1611.

Ná Mośkiewskie zẘyćięstwo, Kazánie y dzięki Pánu Bogu.

Consolatus est Dominus Sion: gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis. *Isaiæ 51.*

GDy P. Bog ćieszy y vweśela Kośćioł swoy/ y nas domowniki iego: powinniśmy dźiękowánie/ y głosy wychwalenia dobroći iego. Acz záwżdy to dźiękowánie być ma / iáko Apostoł vpomina: *Proszę niechay będą dźięki zá ludzie wszytkie, y zá Krole, y Stany wysokie, ábyśmy spokoyne mieli pomieszkánie w pobożnośći y czystośći.* Ale gdy P. Bog nowemi nas dobrodźieystwy obsyła: nowe też dźięki y śpiewánie oddáwáć mu winniśmy. Cantate Domino canticum nouum: quia mirabilia fecit. Zá nowe dáry/ nowe śpiewaymy pieśni y dźięki: á zwłaszczá gdy dáry są dźiwne/niespodźiewáne/niezásłużone/ y wszytkim ná poćiechę y pożytek służące. Obáczmysz y vważaymy/ iákieśmy poćiechy y wesele y dobrodźieystwá w tych zwyćięstwách ná tey woienney wypráwie do Moskwy odnieśli: á vmieymy zá nie dźiękowáć y wdźięcznemi być. 1. Tim: 2. Psal: 97.

Przednie śię z tego y naprzod ráduiem: iż P. Bog do rozszerzenia Kośćiołá swego / y prawdy Kátholickiey / y pozyskánia dusz ludzkich drogę vkázuie. Narod ten/ w stárym odszczepieństwie/ y wyrzuceniem śię z iednośći Kośćiolá Bożego/vwichláꝛny/ vtráćił prawdę Bożą: nábrał w śię błedow y falszywey náuki: wpadł w zabobony y czáry / y służbę szátáńską / y w iáwne/ brzydkie y w niebo wołáiące grzechy. Wyniosł śię ná táką głupią hárdość: iż Łáćinniki y wszytek Rzymski Kośćioł / ma zá pohánce/iáko Zydy y niewierne: v ktorych chrztu ś. nie mász/y do *Wrotá do rozszerzenia chwáły Bożey.*

 zbáwienia

zbáwienia nádzieie. Lecz P. Bog tákiemi nád nimi zwyćięstwy/ y poniżeniem ich / wsławia święta Apostolską wiárę/ y prawdę zbáwienną wynośi: áby śię do niey gárnąć mogli/ á do vznánia błędow swoich przychodźili / y pomoc y przyczynę z nędze y vpadku swego świeckiego/ do zbáwienia náydowáli. *Nápełni/* Pánie/ *hánbą twarzy ich, á twego imieniá szukáć będą,* mowi Psalm.

Dawni nieprzyiáciele poniżeni. Do tego weselim śię/ iż stáre y iákoby wrodzone nieprzyiáciele Korony tey/ P. Bog poniżył/ z ktoremi nigdy zupełnego pokoiu nie było/ á vstáwiczne woienne trudnośći z nimi záchodźiły. *Nádzieiá do zupełnego pokoiu.* Tákim vpadkiem ich / nádzieię bierzem do stałego y zupełnego pokoiu/ ktorego wszyscy prágniem. *Rozszerzenie gránic.* Rz tego rádość mamy/ iż Pan Bog rozszerzył gránice Páństwá tego / y odięty wielki powiát *Przywrocenie odiętego.* przywroćił / y zamek mocny / ktory wrotámi do wszytkich ziem nieprzyiáćielskich być może. *Stolice sámey podánie.* A co więcey/ nád nádzieię Stolicę sámę / śilę wszytkiey Moskiewskiey ziemie / w moc Krolewską podał. *Sławá Koronna.* Wsławił P. Bog Koronę tę v wszytkiego Chrześćiáństwá/ iż Rycerskiego męstwá swego stárowiecznego dotrzymawa / y ono ták szczęśliwie rozmnaża.

Sławá Rycerska. A náde wszytko rádośćią śię nápełniamy: iż przenawyższy Pan Bog/ Krolá Páná nászego zdrowego nam/ y táką sławą wywyższonego / po wytrwániu długich żołnierskich y niebespiecznych *Szczęśliwe wrocenie Páńskie.* ćięszkośći/ przywroćił/ ktorego ná tey wypráwie y woynie w mocney ręce swoiey y w obronie trzymał/ y wielkiemi dáry swemi okrásił/ y nádał. Co śię trochę wspomni / nie ták ludźiom / iáko Pánu Bogu/ od ktorego wszytko dobre płynie/ cześć oddáiąc.

Czás vpátrzony y pogodá do wypráwy. Naprzod śię wielce dźiwuiem / iáko Krolowi J. M. dał znáć P. Bog/ iż był czás ná odebránie tego co wźiął nieprzyiaćiel od W. X. Lit: y Korony/ y ná oddánie zelżywośći oney/ y morderstwá / ktorym Polski y Litewski narod ná onym krwáwym *Krwáwe gody.* weselu gubił. Do tey wypráwy nic mu śię trudnego nie zdáło: *Co odrádźić tę wypráwę mogło.* iákoby od Bogá wysłány był/ y od niego to roskazánie miał / de ore Dei. R nie odrádźiłá mu tey woyny/ máła liczbá żołnierzow/ prędka wypráwá: ná ták mocne y wielkie Páństwo / bezpieniężnosć y niedostátek skárbow / swowolnosć y niekárnosć niektorych żołnierzow/ y ine wielkie przeszkody/ ktore namędrszego odrážić mogły / y od tákiego záczęćia y pusczenia śię ná ták trudne naiázdy odwodźić.

Dźiwuiem

Dźiwuiem śię/ iáko dał P. Bog ono wielkie zwyćięstwo v Kluśiney/ w ktorym moc nieprzyiaćielska wszytká zostawáłá/ y z postronnych y pieniężnych narodow/ Niemcow/ Fráncuzow/ Szwedow / Niderlándow / liczbą dáleko Krolewskie woysko przechodźiłá. Stárty nieprzyiaćiel oną szczęśliwą bitwą / ręce spuśćił/ koronowánego swego Cará z Páństwá złożył y ná mnichy postrzygł/Krolewskiemu synowi Władysłáwowi posłuszeństwo zmocnione przyśięgámi oddał/do Stolice otworzył/żołnierzá Krolewskiego do miástá stołecznego y zamkow wpuśćił. Ktorez powodzenie y szczęśćie więtsze/y iáko znácznieysza moc y ręká Boża być mogłá? Ale to nadźiwnieysza/iż on Car złożony/ gdy mu swoi nie dufáli/y klasztorney iego straży: do ręku go Krolewskich y z brátem rodzonym/ktory od niego hetmánił/oddáli: iż teraz więźniem iest/ ten ktory wszytkiey Moskwy był Pánem.

Zwyćięstwo wielkie v Kluśiney.
Złożenie Cará od swoich.
Przyśięgi.
Podánie Stolice.
Suyski do ręku Krolewskich podány y z brátem.

Lecz nie iuż tych dźiwow koniec. Gdy lud przyśięgły y w posłuszeństwo oddány/ Pátryárchá poburzył imieniem religiey/ áby Zydowiná (iáko mowił) y Pohańcá/ zá Páná nie mieli/ á wierze swey zelżywośći nie dopuśćili/y od vtráty y odmiány iey bronili / y dusz swoich nie gubili: Ozwał śię ná złożenie posłuszeństwá y odstąpienie przyśięgi pierwszy y potężny Pan / Skopin nieiáki: ktory gdy woyská zbierał / otruty iest od swoich / y Krolewskie go szczęśćie bez mieczá poráziło.

Pátryárchá burzliwy.
Pierwszy odstępcá okrutny, Skopin náżwány.

Toż śię stáło y drugiemu szalbierzowi Dymitrowi: ktorego Pátryárchá przyzwał z niemáłym woyskiem / áby z Stolice lud Krolewski wygnał y wybił / chcąc mu miásto otworzyć / y pomoc ludu niezliczonego w mieśćie ziednáć. A gdy śię iuż ná onę wypráwę gotował / á po kilu dniu wyiezdżáć miał: od żołnierzow swoich właśnych zábity iest/nie mieczem Krolewskim / ále szczęśćiem Boskim.

Drugi od swoich zábity.

Po nim trzeći zdrádliwy Gáliczyn/y z Metropolitem/y z innemi powstał/ ktory od Stanow Moskiewskich posłem do Krolá J. M. wyprawiony bedąc/y swoie ktorzy go wysłáli/y Krolá J. M. zdradzał / y z oblężonemi śię Smolensczány zmawiáiąc/sam śię ná Páństwo Moskiewskie wdźierał. Tego zdrad gdy doznano: w ręke Krolewską wpadł/y więźniem poniżony został.

Trzeći poimány do więzienia.

Nákoniec/ powstał czwarty Lepon / z tegoż Pátryárchy po-

Czwarty ode-

gnány y poráżony.

budki/y náiáchał z wielkim woyskiem Krolewskie ná Stolicy żołnierze: máiąc miásto otworzone/ná zamki sie wdárł. Ale dziwnym Boskim odgromieniem/ ktory męstwo rycerskie posilił/ nie tylo odegnány/ále y porázony iest z woyskiem swoim: y naiázdem onym/wszytko miásto stołeczne/ ktore ma w okolo cztery mile osády/zgubił/ iż ie spalić Krolewski żołnierz náiáchány/dla obrony/musiał/ ná dwu sie mocnych niedobytych zamkách Cárskich osádziwszy/w ktorych pálace/bogáctwá/y skárby/y zbroie/y dziáłá wszytkiey Moskiewskiey mocy przebywáły. obległ ie Lepon/ ále bez zysku y z vtrátą swoią: bo ná wyćieczkách przegrawał/ y vstępowáć musiał. Acz znowu sie ná ono oblężenie popráwiwszy/więtszą klęskę odniosł/y od swoich zábity iest. Tak iáko pierwsza o tym nowiná Krolá J. M. ná służbie Bożey w Kośćiele s. Jáná w Wilnie zábáwionego/ doszłá.

Smoleńská długie oblężenie dla czego.

Popieránie y konánie tego błogosłáwieństwá Boskiego y szczęśćia woiennego / ná Smoleńsku zostawáło / ktorego Krol J. M. odstąpić nigdy niechćiał: á iákoby ná to sámo przyiáchał/ żeby wydárte kráie przodkom swoim odebrał / y s. Kázimierzá y Zygmuntá dziádow swoich dziedzictwo przywroćił: odwieść sie od oblężenia onego nie dał / przy ktorym wielkie sie Chrześćiáńskie y Krolewskie y rycerskie y hetmáńskie cnoty y męstwá iego pokazáły/y wynurzyły. Naprzod sprawiedliwość/ktora ná walkách pierwszą chorągiew mieć ma / y Pány / y Rycerstwo iego mężne czyni. Woienna tá wyprawá słusznie y sprawiedliwie podnieśiona iest / o przywrocenie wydártego Xięstwá Siewierskiego/y głownego zamku iego Smoleńská/ktorego nigdy Krolowie Polscy y W. X. Lit. w żadnych z Moskwą przymierzách nie odstępowáli. y owszem Woiewodę Smoleńskiego w Rádźie swey záwżdy mianowáli y stáwili/ áż do tych czásow nászych. y iáwna rzecz iest/ iż przed stem lat tylo/ z ręku Krolá Zygmuntá pierwszego od posłuszeństwá Krolow Polskich Siewierska ziemiá z Smoleńskiem odpádłá. Godziło sie / y dobrego Páná czuyność y przyśięgá / y miłość ku oyczyznie to wyćiągáłá: áby to co źle wydárto/sprawiedliwie przywrocone było. y dla tego Pan nász sámego Smoleńská pilnował / ná Moskiewskie sie dobrá y kráiny nie skwápiáiąc/ktore oni sámi przez sie oddáli.

Przywrocenie wydártego przed lat 100. blisko.

Spráwiedliwa woyná.

Pierwsza iey chorągiew.

Czuyność y przyśięgá dobrego Páná.

Nie ćiężko

Nie ćiężko było Panu náſzemu Mił: polem ták długo leżeć/y wſzytkie niewczáſy żołnierſkie przez dwie lećie wytrwáć. y Krolewſkie wczáſy/ y domowe poćiechy porzućić. Nie ćiężko mu było ták długo dom ſwoy / Krolową J. M. y ſynaczkow iákoby odbieżeć/ y nieiáko ie ośierоćić. A ktory to kiedy Krol ná Europie/ná ſobie przewiodł? Nie przeſtáiąc ná hetmánách/ ſam z nimi wdáwáć ſie w woienne niebeſpieczeńſtwá/y zdrowia ſwego Krolewſkiego náſtáwiáć/dla oyczyzny y poddánych ſwoich/nie zániechał. Przy obleżeniu ták długim/męſtwo rycerſkie y ſerce wielkie y ćierpliwe pokazał / y wſzytko ſwoie żołnierſtwo/ przykłádem ćierpliwośći wielkiey/zátrzymawał/y trzeźwośći/ y czuynośći/y czyſtośći/y powśćiągliwośći/náuki im wzorem ſwoim podawał. W nieſzczęśćiu / y vtrátách ſzturmow / wielkiey myśli Páńſkiey nie trácił. W zámieſzániu żołnierſkim/y wyćiągániu pieniedzy/miał mądrość y ſzczęśćie od Bogá: iż ie vchodźić y do wytrwánia y czekánia/ y chęći ku ſobie obroćić/vmiał.

Zołnierſkie polne niewczáſy wytrwánie.

Ośierocenie nie iákie domu Krolewſkiego.

Zdrowia náſtáwiánie.

Przykład cnot żołnierſkich.

A gdy iuż czás Seymowi przyſtępowáł / á nádźieie wedle ludźi y ludzkich śił y rády/o wźięćiu ábo podániu zamku nie ſtáwáło/ y wrácáć ſie do kroleſtwá muśiał: podwyżſzył go P. Bog dźiwnie cudownym ſwoim błogoſłáwieńſtwem / y oświeceniem rozumu/ do odebránia zamku : gdźie reká ludzka vſtawáłá/ tám moc Boſka powſtáłá. Odſtępowániem nienagłym/y rozbiegániem rot vbeſpieczył ſie nieprzyiaćiel/y vrągał ſie/ y náśmiewał: ále ono beſpieczeńſtwo y vrągánie/ wyſzło mu ná vtrátę zamku.

O Smoleńſko ludzka moc záſtąpił Pan Bog.

Zmowiwſzy ſie Pan z cnym y mężnym/ácz w nie wielkiey liczbie/żołnierſtwem ſwoim: drábiny wyſokie ná wyſokie mury zgotowawſzy / á podkopy ogniſte ná obálenie muru/ná mieyſcu nieſpodźiewánym od rzeki Niepru vczyniwſzy: w nocy ſtrzelbą y trąbámi do dźiur dawno w murách wybitych/wſzytkę moc obleżonych obroćili : á w tym ná mury nieuſtráſzony żołnierz wſkákował/ y część odległego od pierwſzych dźiur muru ogniem obáliwſzy/ y prochámi zápalonemi wyrzućiwſzy /ná blánkách/ iedni z Moſkwą ſie vgániáli / drudzy przebitą dźiurą zamek wojſkiem nápełnili /y wielkie zwyćięſtwo otrzymáli. Co świetcy piſárze lepiey wypowiedźieć/y niektorych wyſokie męſtwo y cnoty żołnierſkie/y ku Pánu y oyczyznie chęći/miánowićie wyſłáwiáć będą.

Smoleńſko iáko dobyte.

13. Iunij. 1611.

Piſárze świetcy niech męſtwá poiedynkowe wychwaláią.

My Ducho-

Pomocy do zwyćięstwá.

1. Vfánie wielkie w Pánu Bogu.

My Duchowni/ do dźięki P. Bogu oddánia vpomináiąc/ to przydáiem. Pomogło Krolowi Pánu nászemu wielkie y vprzeyme/ y nigdy żadnym nieszczęśćiem niezgászone vfánie w sámym P. Bogu/ ktory záwżdy owe słowá w sercu miał: *Tyś Pánie Krol moy, y Bog moy, twoie iest krolestwo. ty kroluiesz ná niebie, y dáiesz ná ziemi pánowánia komu się tobie podoba. ty wygránie bitew posyłasz komu chcesz. w tobie y z toba nieprzyiaćiele násze, rogámi rozwieiem, y w mocy twoiey pogárdzim iemi. Nie łuk, áni zbroiá moiá, áni miecz moy wybáwi mię. nie mam w śile męskiey y końskiey nádzieie: ále práwicá y rámię twoie, y świátłość twarzy twoiey, ktora rozumy do woiennych potrzeb oświeca, wybáwi mię.*

Psálmy.

2. Swięta intencya.

Pomogłá Krolowi J. M. dobra y święta intencya ábo przedśiewźięćie/ iż tą woyną szukał czći Bożey/ y Kośćiołá ś. y Chrześćiáńskiey sławy wynieśienia/ y dobrego pospolitego pożytkow/ y oyczyzny y ludu swego podwyższenia.

3. Modlitwy.

Pomogły modlitwy Kośćiołá ś. ktore máło nie po wszytkiey Europie zá stárániem y życzliwośćią ludźi zakonnych/ w niebo posyłáne były: tu zwłasczá w tych domowych Páństwách/ po wszytkich Biskupstwách nocne y dźienne prośby do Nawyższego nie vstawáły. A osobliwie Krolowa J. M. przenabożna/ y w stanie wysokim pokorna y mądra Páni/ y z synem Krolewskim dźiwnych y páńskich cnot nádźieią świecącym Włádysłáwem / tu w Wilnie ręce w niebo w sercu skruszonym podnośiłá: zá powodem Je° M. X. Biskupá Wileńskiego/ gorącego sługe Bożego/ y pásterzá wiernego swoich owiec / ktory po wszey Dyecezyey swoiey/ do ś. modlitwy y posty przykłádáć zá Krolá J. M. roskázował.

4. Wzywánia świętych domowych y krewnych.

Pomogły wzywánia przeczystey mátki Bożey/ y Swiętych Bożych/ y domowych y powinnych/ iáko ś. Káźimierzá/ ś. Stánisłáwá/ y inych/ ktorym śie Krol J. M. odlecał/ y odlecony od swoich zostawał.

5. Budowánie Kośćiołá ś. Piotrá y Páwlá.

6. Fundowánie plebániy y Collegium.

Pomogło y budowánie Kośćiołá ś. Piotrá y Páwłá/ y nádánie plebániy pogránicznych. A przetoż oddáiąc pokorne dźięki/ śpiewamy: *Pánie, w mocy twey vweselił się Krol nász: pożądánie sercá iego dałeś mu. vprzedziłeś go słodkim błogosłáwieństwem twoim, y cześć y sławę wielką* (po wszem Chrześćiáństwie) *nań włożyłeś.*

A my też wszyscy/ niegodne y liche dźięki násze Pánu kroléstw w szyt-

leſtw wſzytkich oddaymy. Wdźięczna y miła ieſt P. Bogu ofiárá/dźiekowánie. Immola Deo ſacrificium laudis, & redde altiſſimo vota tua. *Ofiáruy Bogu ofiárę chwały, á odday mu ślu-by twoie.* A mowi Pan: *Ofiárá chwały, ábo dźieki/ vczći mię.* A oná właſnie názwána ofiárá/ ktora codźień ná ołtarzu oddáiem/ dźiekowániem ſie zowie y Euchárystyą: w ktorey głowá ieſt wſzytkiego dobrodźieyſtwá/ bárzo wdźięczna Bogu zoſtáie/ odoris ſuauiſſimi, przeſłodkiey bárzo woniey. Nápiſał ieden Doktor: *Nádto ſłowo/* práwi/ Deo gratias, *nic lepſzego w ſercu no-śić, nic w vśćiech mowić, nic piſáć milſzego nie możem.* krotko ſie wymowi/ weſoło ſie ſłyſzeć da/ y wdźięcznie ſie do rozumu pu-ſzcza/ y w dźiele napożyteczniey ſze ieſt: nie tylo przed Pánem Bogiem/ ále y v ludźi wielka ſromotá ieſt/ gdy kto dobrodźieyſtwá zápomni/ á dáleko więtſza/ gdy ſie go záprzy. Vchoway Boże zá-przeć ſie ábo zápominác dárow Boſkich/ ábo ie ſwey wyſłudze y mocy y dowćipowi przyczytáć. Tego nas P. Bog vchowa. Ale iáko ie oddáwáć: to trudno. Dawidá teſkno z tym bárzo/ y frá-ſuiąc ſie mowi: Quid retribuam? Czym Pánu nágrodzę to com od niego pobrał? chćiałbych: ále trudno. do ſłow nam tylo y ofiáry kielichá y wzywánia á dźiekowánia przyidźie.

Mowi Medrzec one piekne ſłowá: Omnia flumina, Wſzytkie rzéki w morze wpadáią/ á morzá nie przybywa. Byſmy wſzytkiego niebá y źiemie iezyki ná chwałe Bożą zebráli: byſmy wſzytko co ieſt w niebie y ná źiemi P. Bogu dárowáli: tedy mu nic nie przybędźie. Doſkonáłośći iego/ ſą iáko morze ktore ſie rzékámi nie nápełnia. *Dobr moich/* mowi Pſalm/ *nie potrzebuieſz Pánie.* Sławienia y chwałá Anyołow y duſz ludzkich y świátá wſzytkiego/ nie czyni go wſpániálſzym y ſławnieyſzym. Bo iáko Medrzec mowi: wſzytkie náſze wychwalenia przechodźi. *Ile ie-dno możećie wyſławiayćie Páná: ále przeydzie chwałę wáſzę przedziwna wielmożność iego. chwaląc Páná wywyżſzayćie go ile możećie.* Ale więtſzy ieſt nád wſzytkę chwałe/ á kto go ták vwielbi iáko ieſt od początku?

Toć tedy po náſzym dźiekowániu y wychwalániu nic? Nie nic. Słuchaymy drugiego ſłowá tegoż Medrcá. *Ná mieyſce z ktorego rzéki wychodzą, záś ſię wracáią.* choć P. Bogu z náſzego dźieko-

Pſal: 49.
Dźięki iáko mi-le Pánu Bogu.
Deo gratias iákie ſłowo.
Niewdźięczność ſromotna.
Iáko dźięki od-dáwáć.
Eccleſ. 1.
Pſal: 15.
Eccleſ: 43.
Rzeki z morzá, rzeki do morzá.

go dźieko-

go dźiękowánia y wychwalenia nic nie przybywa/ y wysławić go dostátecznie nie możem: iednák dźiękowánia náße miłe mu: w ktorym to wßytko co dáie/ iemu przypisuiem/ y tám obracamy skądeśmy to wźieli. Rzéki z morzá dobroći y hoynośći Bożkiey wychodzą/ rzéki śię záś tám wracáią skąd wyßły. Anná vprośi-
3. Reg. 1. wßy v P. Bogá syná: P. Bogu záraz go oddáłá. od ćiebie dá-
ny/ do ćiebie śię obroćić ma. Pobráliśmy od P. Bogá zwyćię-
1. Paral: vltimo stwá y poćiechy/do niegoż ie záś obracaymy/mowiąc: Coś dał/ to tobie oddáiem pokornym dźiękowániem náßym. wßytko twoie/ wßytko od ćiebie: wßytko też ná chwałe twoie obraca-
Luc: 17. my. A niechcemy być iáko oná dźiewięć trędowátych/o ktorych śię Pan pytał: *á gdźie są?* wźieli dobrodźieystwo / á nie dźiękuią zá nie: Lecz iáko on Sámárytan do nog twoich/ Pánie/ przypadamy dźiękuiąc/y tobie śię ze wßytkim oddáiąc y pomiátáiąc.

Swięći iáko zá zwyćięstwá dźię-kowáli. Pátrzyć możem ná święte sługi Boże/ ktorzy w tey cnoćie nabożeństwá y dźiękowánia/ powinność swoię dobrodźieiowi nawyżßemu oddawáli.
Abraham. Genes: 14. Abrahám wielkie woysko czterech krolow trzemistty y ośmianaśćie domownikow y towárzyßow swoich pogromiwßy: przez kápłaná Melchiśedechá dźięki y ofiáre P. Bogu y dźieśięćiny oddawał. y nic ná swoie śiłe y męstwo nie kłádąc: z weselem y błogosłáwieństwo y słowá one kápłáńskie przyimował: *Błogosłáwiony Abram Bogu nawyżßemu. y błogosłáwiony Bog nawyżßy, zá ktorego obroną nieprzyiaćiele są w ręku twoich.*

Genes: 35. Iacob. Iákob Pátryárchá wybáwiony od Sychimitow y inych przyległych narodow / do swoich domowych mowił: *Wstáńćie, á podzmy do Bethel, y postawmy tám ołtarz Bogu, ktory mię wysłuchał w ćięßkośći moiey, y z nimi był w drodze moiey.*

Exod: 15. Moyses. Moyżeß po zwoiowánym Pháráonie nie ták śię z swego y ludu onego wybáwienia weselił: iáko śię ze cżći Boskiey iż imię swoie przesławnie vwielbił/konie y iezdne w morze miecąc. y mowi: *Kto się mocy twey zrowna strásßliwy y chwálebny y dźiwy czyniący Pánie? kroluy ná wieki y dáley.*

Iudith 5. Debora. Deborá z Bárákiem po wygrániey bitwie śpiewa swoie hymne Bogu. y woła ná krole y pány/ mowiąc: *Iam iest, iam iest, ktora Pánu pieśń zwyćięzką śpiewam.* nowe walki (przez nie-

wiáste

wiástá)obrał Pan. Jephtá y corce włásney iedyney/śluby woienne pełniąc/y dźięki dáiąc Pánu/nie przepuśćił. y słyszał słábey płći pánieńskiey mężne słowá: *Vczyń zemną, oycze namilszy, to coś Bogu obiecał: gdyżći dał pomstę y zwyćięstwo nád nieprzyiaćioły twemi.* Iud: 11. Iephte.

Sámson gdy iedną szczeką osłą/tyśiąc woyská pobił: gdy zápomniał podobno P. Bogu dźiękowáć: vpomniány prágnieniem wielkim/záwołał do Páná: *Ty Pánie dałeś sludze twemu zwyćięstwo to wielkie: oto prágnieniem vmieram, y wpádnę w ręce nieobrzezáńcow.* A Pan gdy śię do dźiękowánia y przyznánia mocy Bożey obroćił: cud dla niego vczynił/ iż ząb z oney szczeki wodę mu puśćił/ktorą práwie ożył. Iud: 15. Samson.

Dawid Psálmy swoie dźiękowániem nátkał/iż mu ták wiele zwyćięstwá dawał. y mowi: Docuisti manus meas ad prælium, posuisti vt arcum æreum brachia mea. *Przypráwiłeś ná woynę ręce moie, postáwiłeś iáko łuk z mośiądzu rámioná moie.* Præcinxisti me virtute ad bellum, & supplantasti insurgentes in me subtus me. Confringam illos,nec poterunt stare, cadent subtus pedes meos. Non in fortitudine equi voluntatem habebo, neq; in tibiis viri &c. Dauid. Psal: 17.

Azá krol woysko vszykowawszy/ wołał do Páná mowiąc: Domine non est apud te vlla distantia,vtrum in paucis auxilieris. &c. *Wszytko tobie Pánie rowno, y z máłym pocztem ludzi y z wielkim. wspomoż nas Pánie nász: bo tobie y mocy twoiey dufáiąc, wyszlismy ná te wielkie woyská. wszákeś ty Bog nász, niech ćię człowiek nie przemaga.* y gdy mu P. Bog dał zwyćięstwo: ołtarz poświećił Pánu/dźiękuiąc ofiárą chwały. *Azá Krol.* 2. Paral: 14. & 15.

Iozáphát śpiewániem Lewitow pomieszawszy nieprzyiaćiele/ iż śię sámi z sobą powádźili/ y wybili: zebrał swoie żołnierze: y kazał im dźiękowáć P. Bogu. y ono mieysce názwał/ Vallis benedictionis. 2. Par: 20. Iozaphat.

Ezechiasz odniozszy nád Senácherybem przez Anyołá zwyćięstwo: podniosł śię y spysznjał/y zá dobrodźieystwá Boskie złe oddawał. Ale pokarány niemocą/vpámiętał śię y mowił: Domine saluum me fac, & Psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ meæ in domo Domini. *Wybaw mię Pánie, á my Psál-* 2. Par: 32. Isai: 38. Ezechias.

my Pſálmy náſze ſpiewáć tobie będziem po wſzytkie dni żywotá náſzego w domu Páńſkim.

Lib: 2. Mach: Cap: 10. Máchábeuſz zwoiowawſzy nieprzyiaćiele / do dźiekowánia ſie puśćiwſzy: Kośćioł náprawowáł P. Bogu ze wſzytkim żołnierſtwem ſwoim.

A my też wſzyſcy w tey nabożney kupie y z Pánem náſzym / pomazáńcem Bożym / y domem iego / te niegodne y liche dźięki náſze zámykáiąc / ſpiewaymy: Psal: 20. *Pánie, w mocy twoiey Krol ſię vweſelił. tobie dufał, y ná miłośierdziu twoim nie omylił ſię. Podwyżſzay ſię, Pánie, w mocy twoiey. Nie náſzá śiłá, ále twoiá, nie náſz rozum, ále świátłość mądrośći twey, y opátrznośći y obmyślánia o nas.* A my wyśpiewywáć y wyſłáwiáć moc y miłośierdźie twoie ná wieki bedźiem.

Pożytki tákiego zwyćięſtwá. Podźiekowawſzy z niſką pokorą Nawyżſzemu: pobudzaymy ſie do wdźięczności y pośiłkow tákiego zwyćięſtwá / y dárow Bożych / ábyſmy nádáremne łáſki Bożey nie bráli / ále ią ná dobre ſwoie obroćić vmieli / żeby nam nie rzeczono: *Zążywánie iego.* Vincere ſcis, vti victoria neſcis. Woyny ſámy z śiebie złe ſą / y ſzkody wielkie ludźiom przynoſzą: á pokoiu złotego / wſzyſcy prágniem / w ktorym dobrá ludzkie roſtą / ſzerzą ſie y trwáią. *Woyny dla pokoiu.* Dla ſámego pokoiu woyny ſie podnośić mogą / y tym złość ich ſłodźi ſie iáko gorzkość w lekárſtwách / ktora do zdrowia ſłuży. To ſámo w woynách ieſt dobrego / iż pokoy z zwyćięſtwem ábo iednániem dáią / y vtrácony przywracáią. *Pokoy od Chryſtuſá zoſtáwiony.* Wzdychaymy do pokoiu ktory nam P. Jezus zoſtáwił: nie do tákiego w ktorymbyſmy roſkoſzy / bogactw / y ſzerokich imion nabywáli / y zázywáli / á ćiáłu y ſwey woli y świátu ſłużyli. *Swiecki pokoy.* Bo táki pokoy świecki ieſt / omylny / zdrádliwy / nietrwáły / y ſercá prawdźiwie nie vweſela / y boleśćią ſie y ſmutkiem kończy. Ale o táki pokoy Páná Bogá prośmy / w ktorymbyſmy / iáko mowi Zácháryaſz / od nieprzyiaćioł y boiáźni wyzwoleni / beſpiecznie P. Bogu ſłużyli / y świątobliwie á ſpráwiedliwie żyiąc / do onego ſie wiecznego po śmierći pokoiu przyprawowáli / pelniąc ś. zakon Boży / y chwałe nawyżſzego Bogá náſzego rozmnażáiąc. Tákiego nam Apoſtoł życzy / gdy mowi: Coloſ: 3. *Pokoy Chryſtuſow niech vweſeli ſercá wáſze.* Vweſelić ſercá złe ſumnienie

mnienie nie może / y dobrá świátá wszytkiego weſoley myśli w grzesznych nie vczyni. Non est pax impiis. á wdźięcznemi / mowi tenże Apostoł / bądźcie. Grati estote.

Pierwsza wdźięczność násza niech będźie: Záwstydzenie / y podźiwienie ná táką łáskę Bożą / ktorą nam niegodnym dáie. Możem mowić z Helzbietą: Et vnde mihi hoc? Ludźieśmy w tym krolestwie / y W. X. Lit. srogiemi grzechámi obłożeni. Rozmnożyłá śię niewierność / y odstąpienie wźiętey od Kośćiołá wiáry / y bluźnierstwá ná Páná Bogá y ná Kośćioł iego / ká- cerstwá y zdrádliwe náuki gorę wźięły. zaráżá dusz niewinnych piekło nápełnia. niespráwiedliwośći / łupiestwá / obćiążenie poddánych / łákomstwá / lichwá / zdrády / mężoboystwá / nieczystośći / zbytki / hárdośći / nieposłuszeństwá / wszędźie z brzegow wylały. Czegożeśmy godni iedno karánia? czegoż złe niepłodne drzewo czekáć miáło / iedno śiekiery á ognia? Ale miłośierny y długo ćierpliwy P. Bog dobroćią swoią / do pokuty nas wzywa / y dá- rámi nowemi / y bogátemi vpominkámi / do śiebie nas poćiąga. Czuyimysz śię á boymy śię / áby to nie był czwarty rok drzewu onemu / ktore pilnie do rodzáiu nápráwuią / ále mu iuż ostátni termin dáią. o czym iest inne Kazánie / Wzywánia do pokuty.

Pierwsza wdźięczność záwstydzenie.

Grzechy tey Korony.

Luc: 13.

Nie mnieysze grzechy mamy nád tych / ktore Pan Bog dał w rece násze / y pod miecz nász. *Wszyscy / Pan mowi / ták poginiećie, ieśli pokuty czynić nie będźiećie.* Rozgę ktorą oćiec złe syny karze / w ogień y w piec wrzuca. karze przez nas Moskwę / y my śię boymy. Nie dufaymy temu świeckiemu szczęśćiu / z ktore- go śię teraz weſelim: y máłe iest bárzo / ieśli go ná duchowne y wieczne dobrá nie záżyiem. Odmienne iest świeckie szczęśćie / á iáko koło chodźi: kogo raz podnieśie / záś go ná źiemię rzući. Wschod y zachod spráwy ludzkie máią / iáko świátłość ták y ćie- mność w ręku iest Boskich.

Moskwá zá grzechy pokarána, y my się boymy.

Szczęśćiu nie dufáć.

Dali nam P. Bog dokończá pokoy / vmieymy go záżyć ná posługi duszom nászym / ná wieczny śię pokoy oglądáiąc / ná rozszerzenie chwały Bożey / ná budowánie y nádánie kośćiołow / szpitalow / klasztorow / szkoł / Collegia / dla nábywánia mądrośći y cnot Chrześćiáńskich.

Chwałę Bożą rozszerzáć.

Dobrego pospolitego ßánowáć. Rozmiłuymy sie dobr pospolitych ná przyßłe przygody: áby to co sie dostáło/ y co P. Bog dał/ dochowáć sie mogło. Nie ták wielka iest chwałá dostáwáć/ iáko dostánego bespiecznie dochowáć. *Dochowáć co się dostáło.* Buduymy zamki/ twierdze/ obrony/ gotuymy prochy/ dźiáłá/ mury/ wieże/ wáły/ báßty/ iáko Azá krol lud swoy vpominał: *Budowáć Zamki.* *2. Par: 15.* Z skárbu pospolitego nie bogaczmy domow náßych/ ále z pracey y z dochodow oyczystych/ skromnie żiymy/ vtráty y zbytki odmiátáiąc/ á głupią hárdośćią domow nie gubiąc. *Z pospolitego się nie bogáćić.*

Vmieymy Pány náße vßánowáć/ przez ktore nam/ y oyczyznie náßey/ y sławie Koronney/ tákie zwyćięstwá P. Bog dáie. *Krolá ßánowáć.* vmieymy zá nie P. Bogu dźiękowáć/ y w nich sie vkocháć/ iáko Dawid vpomina: Exultent filii Sion in Rege suo. *Ráduyćie się poddáni z Krolá swego,* ktorego ták Pan Bog y domowemi Chrześćiáńskiemi cnotámi / y woienną sławą ták wysoko wyniosł. y mowi one słowá do P. Bogá swego: Docuisti, Domine, manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. *W nim się kocháć.* *Psal: 143.* *Et.* Subdidisti populum meum sub me. Iáko drugi Bolesław Chábry / ábo Krzywousty/ nápełnił krolestwo to zwyćięstwy ták gestemi y trudnemi przez możne Hetmány / y nieustráßone żołnierze/ w Iflanćiech / w Wołoßech/ w Multanách / w Moskwi/ gdźie sie sam osobą swoią Páńską prawym żołnierzem y hetmáńskiego rzemiesłá pełnym pokazał. *Zwyćięstwy iego nápełniłá się Koroná.* Tatáry odgania/ Turcy sie nań ogladáią/ y pokoiu z nim prágną. y żaden mu nieprzyiaćiel Koronny/ y sąsiad/ woien iego ßcześliwych / nie rozrywa. Kośćioł sie Boży y wßytko Chrześćiáństwo / y to ktore Turecka moc zwoiowáłá / postępkámi iego vwesela. y nádźieie pełni są/ iż z tego krolestwá wybáwienie im pośle P. Bog/ ktory ie ná táką pokutę y niewolą podał. A mogą sie o nim mowić one słowá Máchábeá: Dilatauit gloriam populo suo, & induit se loricam sicut gigas, & succinxit se arma bellica sua in præliis, & protegebat castra gladio suo. Similis factus est Leoni in operibus suis. *Rozßerzył sławę ludu swego, oblokł się w swoię zbroię, y bronił obozu mieczem swoim. sstał się iáko Lew w dziełách swoich.* *1. Machab: 3.* vwesélał lud swoy wierny / y sławą iego áż do końcá źiemie. A domá / z poddánemi spráwiedliwośćią / łáskáwośćią / przyimowániem nieprzyiaćioł / y tych ktorzy *Domowe cnoty.*

nań rękę

nań ręke podnośili/ćichośćią/mądrośćią/hoynośćią/czyſtośćią/ ćierpliwośćią / y gorącym ku P. Bogu nabożenſtwem / nikt go nie vprzedza / y miedzy Krolmi y Pány Chrześćiáńſkimi wieku tego/ przebrána perłá y iáſnym drogim kámieniem świeći.

Wielce ſie nieżyczliwym oyczyznie y nas wſzytkich nieprzy- *Nieżyczliwi*
iaćielem pokázuie / kto go z ſercá nie miłuie/ kto ſzemrániem y *ſzemrácze.*
nieżyczliwośćią / y podeyzrzeniem omylnym / ſławe iego pſuie.
Bogá ſie boymy / mowi Piotr ś. á Krolá (iáko Boſkiego na-
mieſtniká y ziemſkiego Bogá) poſzánuymy. Pokłońmy ſie Pánu
Bogu/ á potym y Krolowi/ iáko ieſt w piſmie podano. Od nie- 1. Paral: vlt.
wdźięcznych odbiera P. Bog dáry y tálenty ſwoie / gdy dobrych
Pánow y cnot á pobożnośći pełnych / nie ſłuchamy: złych y o-
krutnych tyránnow / ſłucháć ſie boymy / iáko Prorok pogroźił. Deut: 28.
Z meſtwá ſie też y z zwyćieſtwá żołnierſkiego nie chlubmy / ieſli
ſámi nád ſobą/y złemi chćiwośćiámi náſzemi/meżni nie bedźiem.
Lepſzy ćierpliwy niżli mocny. Lepſzy ten ktory złym ſkłonno- Prou: 16.
śćiom ſwoim roſkázuie/niżli ten co miáſtá y zamki woiuie.

Zbáwićielu świátá y Krolu nád krolmi/ Pánie nád pány/
w ktorego ręku kroleſtwá ſą/ y dáieſz ie komu chceſz / y przenośiſz
ie gdźie chceſz/dla ludzkiey nieſpráwiedliwośći/y grzechow. Tyś Eccl: 10.
dał tákie zwyćieſtwo Krolowi náſzemu: ty iemu/ y nam wſzyt-
kim błogoſław / ábyſmy go dobrze ná cześć wielką twoie/ y zbá-
wienie náſze/ y ná ſzczeście oyczyzny náſzey/ záżywáć vmieli:

Ktory z Oycem y z Duchem świetym kroluieſz
Bog ieden w Troycy ná wieki.

A M E N.